

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Kupčica Licejska
Ljubljano

... je v
lov ... arg 3 (v starem
rotovžu), pritličje, levo.
Rokopisi se ne vrnejo.

Štev. 48

Ptuj, 25. decembra 1921

III. letnik

Maribor, Celje, Ljubljana.

Iz Slovenjgradca smo dobili dopis :

Po časopisju se je vnel zanimiv boj o razdelitvi Slovenije. Ljubljana zagovarja avtonomijo z enim središčem, Ljubljano samo, ker se boji za svojo pozicijo. Toda zgubili smo Notranjsko in Primorje, skoraj polovico cele Slovenije, povrhu še Koroško, in Ljubljana, nekdanje zemljepisno središče, je postavljena ob periferijo. Po ustavi pa nasprotno ena pokrajinska uprava ne sme imeti preko 800.000 prebivalcev. Kakor je torej Slovenija kolikor je je v Jugoslaviji, premajhna in njeno središče preveč na periferiji za avtonomno močno upravo, tako da je cela Slovenija prevelika za pokrajinsko upravo, ker ima preko 8000.000 prebivalcev. Zato se opravičeno poteguje Maribor za isto čast kakor Ljubljana in Slovenija naj bi bila razdeljena v dve pokrajinski upravi, v eno z Ljubljano in v drugo z Mariborom. Čuje pa se tudi tretji nasvet: enotna Slovenija s središčem v Celju. Kdo ima torej prav?

Po ustavi treba državo enotno razdeliti v pokrajine; ako pa naj te pokrajine pravilno in dobro upravljamo, morajo imeti središče sredi svojega ozemlja, ker le iz srede ven je mogoče uspešna civilna in vojaška uprava, in le v zemljepisno središče ima ljudstvo z dežele najbližjo pot do uradišča. Svetoval je torej prav že v „Našem Glasu“ pisatelj J. Z., naj bi se vsi okraji ob meji nekdanje Avstro-Ogrske, torej Brežice, Krško, Rateče, Rogatec, Ljutomer, Gor. Radgona itd. tako razdeli, da bo uradišče sredi okraja in se po možnosti izbriše meja med Slovenci in Hrvati, ki itak ni naravna, kajti Belokranjci so bolj Hrvatje, Križevci pa bolj Slovenci, Prekmurci pa tako oddaljeni, da bi jim bilo treba prisloniti Medjimurje. — Ob avtonomiji Slovenije bi torej bilo njeno najprikladnejše središče Celje, ker bi bila uprava finančno najcenejša: in to je prvo!

Tri sestre.

Simbolična slika iz Božiča. Spisal Ivo M.

Zima je razpela svojo belo odejo. Zvezde so se skrivnostno lesketale v temni noči. Veter je vil mlada drevesa, da so ječala bolečin. Vse je bilo tako mrtvaško tužno, kakor v dušah treh sestri, ki so hitele po ozki gazi skozi vihar. Lasje so jim frfotali, krila vihrala in tesno so se zavijale v tenke ogrinjače.

Tuga je vladala v njih dušah, ker šle so življenju nasproti. Marsikatero deklo — je že potisnil vihar življenja ob tla in je uničil. Ko so poslušale smrtni trepet mladih dreves, so se nehote zavedale svoje usode, kateri gredo nasproti. Še tesneje so se ogrinjale v svoje ogrinjače in hitele v noč. Iz dalje je zabliščalo četvero prijaznih oči — oken domače hiše. Na pragu so si otresle sneg in vstopile v hišo. Ob ognjišču je stala mati vsa gubasta z molkom v roki. Materi je pokalo srce bridkosti, ko zagleda svoje hčere, svojo suho roko je iztegnila ter pokazala na

Dandanes je pot iz Lendave v Ljubljano dolga toliko dnij, kakor je z Rakeka do Ljubljane ur, in to je vendar neprimerno. Ljubljana se torej ne poteguje zase, ako hoče vse Slovence imeti skupaj, ker je preveč ob robu.

Po ustavi pa je ta kompleks prevelik, torej se mora in tudi more razdeliti. Brezdvomno je namreč Maribor duševno in trgovsko središče Drave, tako kakor je Ljubljana enako središče Save, pokrajine, torej treba razdeliti po porečjih in namestnik Hribar je prav storil, ako je Celje prisodil Ljubljani, razdelivši Slovenijo v dve upravni telesi. Nekaj podobnega je že pisala „Nova Doba“ v Celju, kar je tem važnejše, ker treba stare kronovinske meje kolikor mogoče zbrisati in se otresti raznih Štajercev, Kranjcev itd., kajti dandanes smo Jugoslovani!

Kakor je torej žalostno, da se politikuje celo pri takih tako stvarno resnih zadevah, kjer odločujejo stroški države in zamuda občinstva, ne pa muke posameznih strank ali celo kako glasovanje po koroškem vzorcu s fijaskom na obe strani, tako je na drugo plat prav, da si prizadeti faktorji povejo resnico v obraz in Ljubljana in Maribor sta to delo korenito storila. Resnica je namreč, da je Ljubljana svojo središčnost od nekdanj preveč izkoriščala zase in sta ji bila ob prevratu napoti Celovec in Maribor (zato smo prvega izgubili, drugega pa komaj rešili!), tako pa je tudi res, da cvetoči Maribor dela sebi isto pot, ki jo je bila vajena Ljubljana. V široki Jugoslaviji moramo pač opustiti ozkosrčne nazore nekdanje avstrijske Slovenije! Prepričani med brati pa je najlažje končati s kompromisom in tudi v našem slučaju je umesten: Ljubljana bo morala pozabiti na stare sanje, Maribor pa naj pozabi na mejo ob Savi in žrtvuje Celje, ki gleda bolj proti jugu in se dandanes meje ne delajo ob vodi, saj ima Sava veliko bodočnost za porečni promet, tovarne, elektrarne itd., ki bi jih meja le zadrževala. Torej:

mrzlo ognjišče. Sestre so razumele — tihota je zavlada v izbi.

Sveča je dogorevala — sestre so strmele s poluzaprtimi očmi v temo. Kakor sen je bilo za njimi njihovo trudopolno življenje, revščine, zaničevanja in poniževanja polno. Bolj trudno so legale, kot sotovarišice v vasi, a manjše je bilo plačilo. Bolj so bile delale, bolj se trudile, a ni prišla sreča čarobna. Cvetja jim zemlja ni rodila, trnje in osat sta bila plačilo revam. Sodružice so bile že neveste zale, gorske rože so še samovale. Glavnega ni imela nobena sestra, denarja, vladarja sveta. Tihota je, le jagode molka rožljajo — mati moli za srečo svojih hčera.

Tudi sestre so sklenile roke in šepetale iskreno molitev.

Zunaj se je slišalo zamolklo trkanje na vrata, mati je s trudnimi koraki odšla v vežo, odprla vrata in vprašala: „Kdo je, ki trka pri nas, revni smo, a skorja kruha je še pri hiši za lačnega in postelja za trudnega.“ V hišo je vstopil visok človek v črnem duhovniškem talarju s popotno palico v roki. Obraz mu je blede — poteze so izražale energijo, do pasu se mu je vila srebrnosiva brada.

porečje Save Ljubljani, porečje Drave Mariboru. Dr. R.

Opomba uredništva: S tem člankom se strinjamo le v toliko, kolikor zagovarja razdelitev v dve oblasti, v mariborsko in ljubljansko.

Zavzemamo pa stališče, da ima celjski okraj pripasti k Mariboru. Pred vsem so mesta Celje, Ptuj in Maribor glede svojega obseja v narodnostnem oziru drug drugemu slična ter se imajo udeleževati pri vseh teh treh mestih ista načela v upravi in politiki.

To so obmejni kraji v najožjem smislu besede, v katerih vlada še nacionalno načelo ter ima vladati do časa, ko bo absorbiran tu narodni element.

K Celju spada narodostno silno zavedna Savinjska dolina, ki je za mariborsko oblast potrebno.

Glavni vidik pri razdelitvi Slovenije mora biti za nas salus rei publicae t. j. blagor države, pred katerim stopi v ozadje delitev po porečjih, ki bi sicer gotovo bila vpoštevanja vredna.

Pojma „Štajerc“ in „Kranjec“ odpadeta ker bi itak del „Štajerske“ pripadel „Kranjski.“

Trdimo tudi mi, da bi se primerno našim potrebam vladalo le iz Maribora.

Ljubljana posebno tudi sedaj po prevratu ni imela za nas nikdar pravega smisla. Trpeli smo vsled tega mnogo.

Alkoholna in protialkoholna statistika za Slovenijo v letu 1920.

Koncesijoniranih gostilničarskih in krčmarnskih obrti se izvršuje v Sloveniji 6026. Te obrti so v smislu obrtnega reda drž. zak. št. 89 z dne 16. avgusta 1907, čl. 16, razdeljene sledeče:

toči in na drobno prodaja pivo, vino, sadjevec in žgane opojne pijače 3122, pivo, vino in sadjevec 2599, žgane opojne pijače 305 obrtnikov.

„Mir z Vami, dobri ljudje“ je dejal ter se ozrl po nizki koči. Mati je prižigala luč — sestre pa so radovedno ogledovale prišleca.

„Kdo ste, duhovni oče, da prihajate v naš nesrečni dom?“ je vprašala najstarejša.

Starec se je milo nasmehnil ter dejal: „Niso vedno oblačni dnevi — in ako pride svetel dan, se ga tembolj radujemo.“

„Za nas ni bilo svetlega dneva in ga ne bo,“ je bridko potožila mati.

„Prihaja“, se je nasmehnil starecpreroško. „Prihaja“, je nadaljeval, „ko bo v koči vladalo veselje, ko bodo tvoje hčere neveste, ko boš ti, mamica, pestovala vnuke.“ Mati je zaihtela, hčere so nemo zrle v tujca. Zunaj je divjal veter, so ječala mlada drevesa. — — —

Zora je sinila, solnce izšlo čarobno in krasno. Vse se je zaiskrilo v tisočernih dijamantih —

Kočice ni več bilo, dvigala se je ponosna palača, s trudom pridobljena, od mira in dela prinesena, od Božiča blagoslovljena.

Srbija, Hrvatska in Slovenija so bogate kraljice postale, v razkošni palači kraljevale.

Obrt se izvršuje v 4984 slučajih osebno, 389 po namestniku in 653 po najemnikih.

Koncesij je bilo ukinjenih kazensko začasno 47, trajno 21 in iz raznih drugih razlogov 512, skupaj 570, na novo podeljenih pa 217.

Tako pride na 185 oseb 1 gostilna in 308 oseb 1 točilnica žganih opojnih pijač.

Raznih vrst opojnih pijač se je zavžilo: piva 170.000 hl, vina 270.790 hl, sadjevca 73.564 hl in sadnega žganja 4200 hl, v skupnem znesku 1.405.100.000 K.

Na eno osebo odpade torej povprečno 49 l opojnih pijač v vrednosti 1312 K.

Tu ni všteto žganje, ki ga izdelujejo posamezne tvrdke iz špirta, istotako ne iz inozemstva uvoženo žganje in vino.

Oblastveno je bil dovoljen ples v javnih prostorih v 1700 in prekoračenje krajevno-policijske ure v 1730 slučajih z 2197 nadurami.

Radi prestopkov naredbe ministra za notranje zadeve z dne 13. nov. 1919, št. 752, o omejitvi točenja alkoholnih pijač, je bilo kaznovanih 1359 oseb z 121.345 K denarne in 633 dni zaporne kazni. Največ oseb med njimi tudi večje število ženskega spola, je bilo obsojenih radi javne pijanosti.

6026 alkoholnim podjetjem stoji nasproti 8 brezalkoholnih gostilen in 56 podjetij za izdelovanje brezalkoholnih pijač t. j. sodavice, pokalice in sadnih sokov, ki pa vsled pomanjkanja sirovin le v presledkih obratujejo.

V boju proti alkoholizmu se je poverjeništvu za socialno skrb udeleževalo sledeče:

Ustanovilo je dne 21. jan. 1920 protialkoholni sosvet kot posvetovalni organ protialkoholnemu oddelku, sestojč iz zastopnikov raznih državnih oblasti, izobraževalnih in telovadnih organizacij v Ljubljani.

Potom organov protialkoholnega oddelka se je izvedla po raznih krajih Slovenije kontrola nad izvrševanjem vladnih naredb tičočih se omejitve pijančevanja, ob kateri priliki se je ugotovilo med drugim zlasti več slučajev protipostavnega točenja in prodaje žganih opojnih pijač.

V skrbstvo za alkoholiko je bilo prevzetih uradnim potom in na podlagi prošnje njih svojcev v Ljubljani več oseb. V njih zdravljenje in oblažitev družinskih razmer v obče se je ukrenilo vse potrebno. V enem slučaju je bil bolnik postavljen pod varuštvo, v drugem pa vsled popolnega pomanjkanja zdravilišča za alkoholike v Jugoslaviji oddan v enoletno zdravljenje bolnišnici na Studencu.

V svrhu protialkoholne propagande vršilo se je v 43 urah 29 predavanj, katere je posetilo okoli 5000 oseb. Vsako predavanje je pojasnjevalo 60 skioptičnih slik. Največ zanimanja za te prireditve je pokazalo industrijsko delavstvo.

Uradu so bili v omejitve pijančevanja stavljani od strani raznih izobraževalnih organizacij med drugimi tudi sledeči predlogi:

1. uvede naj se praktično nadzorstvo produkcije in prodaje alkoholnih pijač;
2. izvede naj se revizija koncesij za žganjetoč, ki se vrši v zvezi z drugo obrtjo;
3. vsem, ki imajo gostilne v najemu, pa se drugače lahko preživljajo, naj se odvzamejo koncesije;
4. zahteva naj se, da vsaka gostilna postreže tudi s hrano in brezalkoholnimi pijačami;
5. propagandno delo v svrhu omejitve pijančevanja, naj se koncentrira najbolj pri mladini in sicer v šoli, pri telovadnih organizacijah in društvih sploh, kjer se zbira mladina kakršnekoli izobraževalne svrhe.

Ljubljana, dne 6. decembra 1921.

Dopisi.

Odlikovanje ravnatelja Vajde. Gimnazijski ravnatelj Fran Vajda je bil odlikovan z redom Sv. Save petega razreda. V nedeljo, 18. t. m. se mu je ta red svečano izročil. Prisostvovala je vsa gimnazijska mladina, navzoči so bili pa tudi zastopniki ostalih oblasti ptujskih. G. okrajni glavar dr. Pirkmaier je v obširnem

govoru očrtal neutrudno delovanje ravnateljevo za razvoj ptujske gimnazije in drugega šolstva v Ptuj, ki je imelo lepe uspehe. V zahvalnem odgovoru je odlikovani g. ravnatelj omenil, da je kot tukajšnji domačin ostal zvest svojemu domačemu kraju, vračajoč se redno vsako leto ob počitnicah za nekaj časa domov. Povdarjal je, da ravno ljubezen do rodne grude in stalni stiki z domačo zemljo dajejo človeku potrebno moč in silo v življenja, ga usposobijo za koristno in plodovito delovanje. Gimnazijski pevci so povzdignili slavnost z nekaj izborna zapetimi pesmimi.

Splošna organizacija vojnih invalidov, vdov in sirot, poverjeništvu Ptuj, je imela 18. dec. svoj občni zbor v Narodnem domu v Ptuj, na katerem se je sledeči odbor izvolil: predsednik: Prof. Anton Sovré, Ptuj, Vila Karel, podpredsednik: Berlič Vekoslav, Ptuj, tajnik: Zdravec Viktor, Ptuj, Za postajo 20, blagajnik: Komel Franc, Srbski trg 1, preglednika: Antonovič Ivan, Ptuj, Mestno kopaljšče, Knupleš Ivan, Ptuj, Prešernova ul. 34, odborniki: Vobner Josip, Ptuj, Cankarjeva ul. 4, Krušič Jakob, Ptuj, Vrazov trg 1, Janžekovič Franc, Brstje 15, pošta Ptuj, odbornica: Vrtnik Ana, Ragoznica, p. Ptuj, za delegata na anketo v Ljubljani je izvoljen Senčar Josip, gimnazijski sluga, Ptuj. Stranke opozarjamo, da naj ne prihajajo več v gimnazijo k g. Senčarju, ker on ni več predsednik tega poverjeništvu. Naj prihajajo edino le v pisarno, Ptuj, Prešernova ul. 25 ob uradnih urah, to je v sredo, petek in nedeljo od 9.—12. ure.

Predavanje o Primorju v mestnem gledališču. V petek, 16. t. m. je na povabilo ptujskega muzejskega društva predaval o Dioklecijanovi palači podravnatelj splitskega muzeju dr. Abramič. Očrtal nam je najprej zgodovino te palače, kateri ni najti enake, potem je pokazal v skioptičnih slikah sedanje ostanke, ostanke na slikah prejšnjih časov, kakor tudi prvotno palačo, kakršno so sestavili razni raziskovalci. Gosp. podravnatelj je govoril v svojem hrvaškem jeziku, ki ga je občinstvo čisto razumelo. Da, celo taki, ki so mislili, da ne razumejo naše slovenščine, so prese-nečeni odkrili, da razumejo celo hrvaški. — V soboto, na kraljev rojstni dan, pa je glavni tajnik Jugoslovanske Matice trikrat pokazal v skioptičnih slikah s primerno razlago najznamenetejše kraje slovenske zemlje, ki jo imajo zasedeno Lahi. Šolska mladina je zadržljena gledala te krasne naše kraje, ki čakajo rešitve izpod tujega jarma.

Občinstvo opozarjamo, da se tudi med prazniki vršijo v kavarni „Evropi“ dnevni koncerti.

Podružnica Jugoslovanske Matice v Ptuj bo imela svoj redni občni zbor soboto, dne 21. januarja v spodnjih prostorih Narodnega doma ob pol 20. uri. V slučaju nezadostnega števila članov ob tej uri, se bo vršil občni zbor ob pol 21. uri pri vsakem številu članov. Jugoslov. Matica naj združuje vse stranke in vse sloje. Vsem kliče zato „Na svidenje pri občnem zboru“ odbor.

Kino. Na božič, 25. t. m. in Štefanovo, obakrat ob 5. in 8. uri se predstavlja krasna tragedija „Beli pav.“ Vsebina: Mariovna, katera je preživela svojo nežno mladost med potujočimi cigani, nastopa kot plesalka na odru malega predmestnega varietetja. Spremlja jo njeni ljubimec cigan Czupar. V to gledališče pride po naključju bogati lord Croisen. Mlada plesalka mu ugaja. Obljube bogataša jo omamijo, zvestega spremljevalca Czuparja zapusti in odide z lordom. Preteče več let. Iz ciganske deklice se je razvila krasna dama. Vsa ljubezen in naklonjenost moža ji ne more prikriti, da lord radi družabnih razmer, z žalostjo zamlčuje njeno preteklost. Z veseljem ugodi moževi želji in podata se v inozemstvo. Na terasi hotela spozna Marilovna v dirigentu godbe — Czuparja. Stari spomini se obude. Lorda zapusti, toda Czuparju se noče pridružiti. Sama hoče ostati, sama si hoče priboriti pot na vrhuncu slave. Zopet nastopa kot slavna plesalka v razprodanih gledališčih. Gledalci jo obožujejo. Sprejema nebroj pisem in šopkov. Nekoč sprejme v garderobi pismo lorda, kateri jo prosi za

sestane. Želji hoče ugoditi in se podati domov. Toda pot ji zastavi — Czupar. Da ga oplasi, nastavi na njegova prsa samokres. Usoda je hotela, da se samokres sproži, Czupar pade. Ona se vrže na njega. V tem nastane v garderobi požar. Nekdanji ljubimec se v zadnjih vzdihljajih Marilovne tako oklene, da ta ne more več zbežati. Postane žrtev plamenov. Lord prihiti in najde mrtvo Marilono.

Gremij trgovcev v Ptuj sklicuje za 27. t. m. zvečer ob pol 20. (pol 8.) uri izredni občni zbor v dvorani gostilne g. Zupančič s sledečim sporedom: 1. povišanje plač nastavljenjem. 2. odobritev prispevka trgovski šoli. 3. določitev prispevka gremiju. 4. slučajnosti. Prosi se polnoštevilne udeležbe. Predsednik.

Darila. Za Sokola Ptuj: preplačila na Miklavževem večeru gg. dr. Senčar 4 K, A. Sovré 22 K, Mlakar 8, Senčar 4, dr. Štuhec-eva 8, Vaupotič 16, dr. Gosakova 8, Teihner 8, Osenjak 88, Bregant 88, Pihler 40, Matevžič 16, Snaj 8, Maté 2, neimenovan S. G. Kundič Vladko iz Opatije 100 K z željo, da dobe vsi gostilniški, kavarniški in dr. lokali sliko kralja Aleksandra. V tem smislu nabral nadaljnjih 184 K. Za Sokolski dom Ptuj: Vesela družba pri Simoniču na predlog g. Kundiča Vladka, Opatija nabrala 280 K. Za zletni fond Sokola: pri Simoniču v družbi g. Kundiča, Opatija, pobrana običajna miznina a 1 din. 80 K. Prosimo še! in hvala.

Občeslovensko obrtno društvo v Celju. 26. decembra t. l. ob 9. uri dopoldne se vrši v veliki dvorani hotela „Balkan“ redni društveni letni občni zbor s sledečim dnevnim redom. 1. Pozdrav (govori predsednik). 2. Poročila gospodarskega sveta. (Poroča društveni tajnik.) 3. Volitev. 4. Socijalna zakonodaja z ozirom na malo obrt. (Poroča minister dr. V. Kukovec.) 5. Obrtnik in prometni davek. (Poljudno predavanje fin. tajnika Josipa Mosečarja.) 6. Celjsko okrožje v vprašanju razdelitve Slovenije v oblasti. (Poroča dr. Anton Božič.) 7. Raznoterosti.

Novo takse za biljarde. S 1. jan. bo plačevati nove takse za biljarde. Tej taksi so podvrženi vsi biljardi v javnih lokalih, potem tudi biljardi društev, klubov in udruženj. Oproščeni so samo biljardi v privatnih hišah in biljardi v skladiščih, na katerih se ne igra. Taksa je dvojna: za prijavo enkratna po 80 K in razen tega letna taksa po 200 K. Vsakdo, kdor ima biljard bodisi kot lastnik, bodisi kot najemnik, mora pristojnemu davčnemu uradu prijaviti tvrdko, katera je biljard izdelala in številko istega, in sicer predno ga postavi; biljarde, ki sedaj že stojijo, pa najkasneje do 15. januarja 1922. To prijavo je kolekovati z 80 K. Ta prijavnata taksa velja, dokler je biljard v posesti onega, ki ga je prijavil. Poleg tega je vsako leto do 15. jan. doprinesiti davčnemu uradu letno takso po 200 K v kolkih, ki se porablja na uradnem potrdilu, ki se mora izdati vsako leto. Ako se med koledarskim letom biljard odevoji, mora dotedanji lastnik prijaviti to davčnemu uradu z vlogo, kolkovano z 8 K z navedbo imena novega lastnika. Novi lastnik mora potem tekom 5 dni zopet plačati prijavnata in tudi letno takso, ne glede na to, kedaj med letom je nabavil biljard. Takse se morajo plačevati za vsak posamezen biljard in za vsako leto posebej. Kdor ne plača taks pravočasno, se kaznuje s pet., oz. trikratnim zneskom poleg redne takse.

Invalidski dokumenti. Odelenje socijalne politike pokrajinske uprave v Ljubljani razglašča sledeče: Ker so bili v času od 1. septembra t. l. dalje ponovno pregledani vsi vojni in vojaški invalidi v vsej državi in je bilo vsakemu izročeno od pregledne komisije posebno potrdilo o invalidnosti, preneha s 1. januarjem 1922 veljavnost vseh dosedanjih invalidskih dokumentov (Izvid nadpregleda, Plačilni nalog (Zahlungsauftrag), invalidska knjižica, Platežni nalog, od italijanskih oblasti izdani „Libretto personale“) in veljajo od tega dneva dalje edinole sledeča izkazila: 1. za stalne invalide „Invalidsko uverenje“ ali „invalidsko izpričevalo.“ 2. za one, ki jim je bila invalidnost priznana le začasno, „Privremena objava“ ali „Začasna objava.“ 3.